

د افغانستان اسلامي جمهوریت

د عدلیې وزارت

رسمي جریده

پروتوکول حفاظت زیست (کارتاجینا) نایروبی سال ۲۰۰۰ مطابق به سال ۱۳۷۹ هـ.ش

تاریخ نشر: (۱۰) حوت سال ۱۳۹۳ هـ.ش نمبر مسلسل: (۱۱۶۴)

پروتوکول حفاظت زیست (کارتاجینا) نایروبی سال ۲۰۰۰ مطابق به سال ۱۳۷۹ ه.ش.

ACKU

فرمان

رئیس جمهوری اسلامی افغانستان درباره توشیح، پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات مربوط
به کنوانسیون تنوع بیولوژیکی

شماره: (۱۰۵)

تاریخ: ۱۳۹۱/۱۰/۱۸

ماده اول:

به تاسی از حکم فقره (۱۶) ماده (۶۴) قانون اساسی، الحاق افغانستان به پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات
مربوط به کنوانسیون تنوع بیولوژیکی که توسط مصوبات شماره (۶۸) مؤرخ ۱۳۹۱/۸/۱۷ ولسی جرگه و شماره
(۶۹) مؤرخ ۱۳۹۱/۹/۱۹ مشرانو جرگه شورای ملی به داخل یک مقدمه، (۴۰) ماده و (۳) ضمیمه تصدیق گردیده
است، توشیح می دارم.

ماده دوم:

این فرمان از تاریخ توشیح نافذ و همراه با مصوبات مجلسین شورای ملی و پروتوکول کارتاجینا در جریده رسمی نشر
گردد.

حامد کرزی

رئیس جمهوری اسلامی افغانستان

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

شورای ملی

ولسی جرگه

تصدیق ولسی جرگه از پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات مربوط به کنوانسیون تنوع
بیولوژیکی

شماره: (۶۸)

تاریخ: ۱۳۹۱/۸/۱۷

به تاسی از حکم ماده نودم قانون اساسی افغانستان، پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات مربوط به کنوانسیون تنوع بیولوژیکی در جلسه عمومی مؤرخ ۱۷ ماه عقرب سال ۱۳۹۱ ولسی جرگه به داخل یک مقدمه (۴۰) ماده و (۳) ضمیمه تصدیق گردید.

الحاج عبدالرؤف "ابراهیمی"

رئیس ولسی جرگه

دولت جمهوری اسلامی افغانستان

شورای ملی

مشرانو جرگه

تصدیق مشرانو جرگه پیرامون پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات، مربوط به کنوانسیون تنوع
بیولوژیکی

شماره: (۶۹)

تاریخ: ۱۳۹۱/۹/۱۹

به تاسی از حکم ماده نودم قانون اساسی افغانستان، پروتوکول کارتاجینا در مورد حفظ حیات، مربوط به کنوانسیون تنوع بیولوژیکی به داخل یک مقدمه، (۴۰) ماده و (۳) ضمیمه در جلسه عمومی مؤرخ ۱۳۹۱/۹/۱۹ مشرانو جرگه، تصدیق گردید.

الحاج محمد علم ایزدیار

نایب اول مشرانو جرگه

پروتوکول حفاظت زیست (کارتاجینا) نایروبی سال ۲۰۰۰ مطابق به سال ۱۳۷۹ ه.ش

هدف معاهده:

هدف این پروتوکول کمک و همیاری در جهت تضمین سطح مناسب حفاظت در زمینه انتقال، جابجایی و استفاده محافظوی از موجودات حیه تغییر شکل یافته است که حاصل تکنالوژی زیستی جدید هستند و با در نظر گرفتن مخاطرات آنها برای سلامت انسان به ویژه نقل و انتقالات بیرون سرحدی اثرات زیان آوری بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی داشته باشد.

مقدمه:

اعضای پروتوکول:

اعضاء در کنوانسیون تنوع زیستی پس از این (کنوانسیون) نامیده می شود.

با توجه به بندهای (۳ و ۴) ماده (۱۹) و بند (ز) ماده (۸) و ماده (۱۷) کنوانسیون، با توجه به تصمیم (۱۱/۵) مؤرخ ۱۷ نوامبر ۱۹۹۵ (۱۳۷۴/۸/۲۶) گردهمایی اعضای کنوانسیون درباره تهیه پروتوکول زیستی به خصوص درباره نقل و انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته که حاصل تکنالوژی زیستی جدید هستند و ممکن است اثرات زیان آوری بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی داشته باشند و تدوین دستورالعمل های مناسبی برای بررسی توافق از قبل اطلاع داده شده، با تأکید مجدد بر رویکرد احتیاطی اصل (۱۵) اعلامیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه، با آگاهی از گسترش سریع تکنالوژی زیستی جدید و توجه روز افزون افکار عمومی به اثرات بالقوه زیان آور آن بر تنوع زیستی و نیز در نظر گرفتن خطراتی که برای سلامت انسان دربر دارد، با تصدیق این که اگر تکنالوژی زیستی جدید با معیار های مناسب برای سلامت انسان و محیط زیست توسعه یافته و مورد استفاده قرار گیرد، توان بالقوه زیادی برای تأمین رفاه بشر دارد، با درک اهمیت حیاتی مراکز مبداء و مراکز تنوع ژنتیکی برای انسان، با در نظر گرفتن قابلیت های محدود بسیاری از کشور ها به ویژه کشور های در حال توسعه برای مقابله با ماهیت و میزان خطرات بالقوه و شناخته شده مرتبط با موجود حیه تغییر شکل یافته، با تشخیص این که موافقتنامه های تجاری و زیست محیطی باید برای رسیدن به توسعه پایدار به طور متقابل از یکدیگر حمایت کنند، با تأکید بر این که این پروتوکول به گونه تفسیر نخواهد شد که به عنوان تغییر در حقوق و تعهدات یک عضو به موجب موافقتنامه های بین المللی موجود به کار رود و با درک این که هدف از موارد فوق این نیست که این پروتوکول را تابع دیگر موافقتنامه های بین المللی قرار دهد، در موارد زیر توافق نموده اند:

هدف

ماده اول:

مطابق با شیوه احتیاطی مندرج در اصل (۱۵) اعلامیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه، هدف این پروتوکول کمک و همیاری در جهت تضمین سطح مناسب حفاظت در زمینه انتقال، جابجایی و استفاده ایمن از موجودات حیه تغییر شکل یافته است که حاصل تکنالوژی زیستی جدید هستند و ممکن است با در نظر گرفتن مخاطرات آنها برای

سلامت انسان به ویژه نقل و انتقالات بیرون سرحدی اثرات زیان آوری بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی داشته باشد.

مقررات عمومی

ماده دوم:

۱- هر عضو باید اقدامات حقوقی، اداری و دیگر معیار های لازم و مناسب برای اجرای تعهدات خود بر اساس این پروتوکول را اتخاذ نماید.

۲- اعضاء باید تضمین کنند که توسعه، جابجایی، حمل و نقل، استعمال و آزاد کردن موجودات حیه تغییر شکل یافته به گونه ای انجام می شود که با در نظر گرفتن مخاطرات آن برای سلامت انسان، از خطرات آن برای تنوع زیستی جلوگیری می کند یا آنها را کاهش می دهد.

۳- هیچ چیز در این پروتوکول به هیچ وجه بر حاکمیت دولت ها بر آب های ساحلی شان که طبق قوانین بین المللی تعیین شده است و حقوق حاکمیت و صلاحیتی که کشور ها در مناطق انحصاری اقتصادی خود و فلات های قاره ای شان مطابق با حقوق بین الملل دارا هستند و اعمال حقوق و آزادی های کشتیرانی و هوانوردی توسط کشتی ها و هواپیماهای کلیه کشورها که در حقوق بین الملل پیش بینی شده و به گونه ای که در اسناد بین المللی مربوطه انعکاس یافته است تأثیر نخواهد گذاشت.

۴- هیچ چیز در این پروتوکول نباید به گونه ای تفسیر گردد که محدود کننده حق یک عضو برای اتخاذ اقدامی در مورد حفاظت بیشتر در جهت حفظ و استفاده مداوم از تنوع زیستی نسبت به آنچه در این پروتوکول درخواست شده باشد، مشروط بر این که این اقدام با اهداف و مقررات این پروتوکول و همچنین با سایر تعهدات آن به موجب حقوق بین الملل سازگار باشد.

۵- اعضاء ترغیب می گردند تا تخصص ها و ابزار های موجود و کار انجام شده در مراجع رسیدگی بین المللی با صلاحیت در زمینه خطرات، نسبت سلامت انسان را به طور مقتضی مورد توجه قرار دهند.

استفاده از اصطلاحات

ماده سوم:

از لحاظ این پروتوکول:

الف: "گردهمایی اعضاء" به معنای گردهمایی اعضای کنوانسیون می باشد.

ب: "استعمال انحصاری" به معنای هر گونه عملیات در یک مکان، تأسیسات یا سایر ساختار های فیزیکی است که با موجودات حیه تغییر شکل یافته سروکار دارند و به وسیله اقدامات ویژه ای که به طور مؤثر تماس یا تأثیر آنها را بر محیط زیست بیرونی محدود می سازد، کنترل می شوند.

ج: "صادرات" به معنای جابجایی بیرون سرحدی تعهدی از یک کشور عضو به کشور عضو دیگر است.

د: "صادر کننده" به معنای شخص حقوقی یا حقیقی است که تحت صلاحیت عضو صادر کننده، اقدام به صادر نمودن موجود حیه تغییر شکل یافته می کند.

ه: "تورید" به معنای جابجایی بیرون سرحدی تعدی به داخل کشور عضو از کشور عضو دیگر است.

و: "وارد کننده" به معنای شخص حقوقی یا حقیقی است که تحت صلاحیت عضو وارد کننده اقدام به وارد کردن موجود حیه تغییر شکل یافته می کند.

ز: "موجود حیه تغییر شکل یافته" به معنای هر گونه موجود زنده ای است که دارای ترکیب جدید مواد ژنتیکی است که از طریق استفاده از تکنالوژی زیستی جدید به دست می آید.

ح: "موجود زنده" هر ماهیت زیستی که قابلیت تکثیر یا انتقال ماده ژنتیکی خود را داشته باشد از قبیل ویروس ها، شبه ویروس ها، و.

ط: "تکنالوژی زیستی جدید" به معنای اعمال:

۱- روش های آزمایشگاهی کاربانو کلنیک اسیدها از جمله دیو اکسی رایبونوکلئیک اسید ها ترکیب و تزریق مستقیم نوکلئیک اسیدها به داخل حجرات یا جهازها، یا.

۲- تلفیق حجراتی که در یک خانواده طبقه بندی نمی شوند از طریق غلبه بر موانع تکثیر فیزیولوژیک طبیعی یا سطوح نو ترکیبی که در روش های سنتی انتخاب و تولید مثل مورد استفاده قرار نمی گیرند.

ی: "سازمان های وحدت اقتصادی منطقه بی" به معنای سازمانی است که به وسیله دولت های حاکم در یک منطقه معین تشکیل شده و کشور های عضو آن صلاحیت در خصوص موضوعاتی که در این پروتوکول مورد حکم قرار گرفته را به آن تفویض کرده باشند و طبق تشریفات داخلی خود به طور مقتضی مجاز به امضاء، تفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق به آن باشد.

ک: "نقل و انتقالات بیرون سرحدی" به معنای نقل و انتقال موجودات حیه تغییر شکل یافته از یک عضو به عضو دیگر است، جز از نظر مواد (۱۷) و (۲۴) که نقل و انتقال بیرون سرحدی را به نقل و انتقال بین اعضاء و غیر اعضاء تعمیم می دهد.

حیطه شمول

ماده چهارم:

این پروتوکول در مورد نقل و انتقال بیرون سرحدی، عبور، جابجایی و استفاده از کلیه موجودات حیه تغییر شکل یافته، که ممکن است با در نظر گرفتن خطرات برای سلامتی بشر اثرات زیانباری بر حفظ و نگهداری و استفاده پایدار از تنوع زیستی داشته باشد، اعمال خواهد شد.

ادویه

ماده پنجم:

علی الرغم ماده (۴) و بدون خدشه به حق یک عضو در رابطه با ارزیابی خطرات تمامی موجودات حیه تغییر شکل یافته، قبل از تصمیم گیری راجع به تورید آنها، این پروتوکول در نقل و انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته که جنبه ادویه یی برای انسان دارند و در سایر سازمان ها یا موافقتنامه های بین المللی مربوط در نظر گرفته می شوند، اعمال نمی شود.

انتقال عبوری و استفاده

ماده ششم:

۱- علی الرغم ماده (۴) و بدون خدشه به حق هر عضو در رابطه با انتقال عبوری جهت تنظیم نقل و انتقال موجودات حیه تغییر شکل یافته از قلمرو آن و ارایه هر تصمیم آن عضو به دفتر حفاظت زیستی با رعایت بند (۳) ماده (۲) این پروتوکول در خصوص انتقال عبوری موجود حیه تغییر شکل یافته خاص از قلمرو آن، مفاد این پروتوکول در مورد روش های توافقی از قبل اطلاع داده شده، در رابطه با انتقال عبوری موجودات حیه تغییر شکل یافته اعمال نمی شود.

استعمال روش های توافقی از قبل اطلاع داده شده

ماده هفتم:

۱- با رعایت مواد (۵ و ۶) روش های توافقی از قبل اطلاع داده شده در مواد (۸ تا ۱۰ و ۱۲) از اولین نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی موجودات حیه تغییر شکل یافته جهت ارایه تعمدی به محیط زیست عضو وارد کننده اعمال می شود.

۲- "ارایه تعمدی به محیط زیست" در بند (۱) بالا به موجودات حیه تغییر شکل یافته که به طور مستقیم به مصرف غذایی انسان یا حیوانات اهلی می رسند و یا نیاز به پروسس دارند، مربوط نمی باشند.

۳- ماده (۱۱) قبل از اولین نقل و انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته جهت استفاده مستقیم به صورت غذا یا غذای حیوانات اهلی یا جهت پروسس اعمال می شود.

۴- روش های توافقی از قبل اطلاع داده شده در رابطه با نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی موجودات حیه تغییر شکل یافته تعیین شده در تصمیم گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند و احتمالاً اثرات زیانباری بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی ندارند با توجه به خطرات تهدید کننده سلامت انسان اعمال نمی شود.

اعلامیه

ماده هشتم:

۱- عضو صادر کننده می بایستی مرجع با صلاحیت ملی عضو وارد کننده را قبل از هرگونه نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی موجودات تغییر شکل یافته که در حیطه شمول بند (۱) ماده (۷) قرار می گیرد آگاه سازد یا از صادر کننده بخواهد از ارسال اعلامیه کتبی اطمینان حاصل نماید. این اعلامیه حداقل می بایستی دارای اطلاعات تعیین شده در ضمیمه (۱) باشد.

۲- عضو صادر کننده می بایستی تضمین کند که الزام قانونی برای صحت اطلاعات فراهم شده توسط صادر کننده وجود دارد.

اعلان وصول اعلامیه

ماده نهم:

۱- عضو وارد کننده می باید وصول اعلامیه را کتباً ظرف (۹۰) روز پس از دریافت به مرجع ارسال اعلان کند.

۲- اعلان وصول می باید حاوی بخش های زیر باشد:

الف: تاریخ دریافت اعلامیه.

ب: این که آیا اعلامیه علی الظاهر حاوی اطلاعات مندرج در ماده (۸) است یا خیر.

ج: این که آیا اقدام بر اساس چارچوب مقررات داخلی عضو وارد کننده یا طبق روند تصریح شده در ماده (۱۰) این پروتوکول انجام می شود یا خیر؟

۳- چارچوب مقررات داخلی موضوع جزء (ج) بند (۲) فوق باید با این پروتوکول سازگار باشد.

۴- عدم اعلان وصول اعلامیه توسط وارد کننده دلالت بر رضایت آن از نقل و انتقالات بیرون سرحدی تعمدی نخواهد بود.

روند تصمیم گیری

ماده دهم:

۱- تصمیمات اتخاذ شده از سوی عضو وارد کننده بایستی مطابق با ماده (۱۵) این پروتوکول باشد.

۲- عضو وارد کننده در مدت زمان تعیین شده در ماده (۹)، به مرجع ارسال به طور مکتوب اطلاع خواهد داد که نقل و انتقال بین سرحدی تعمدی می تواند در موارد زیر انجام شود یا خیر:

الف: فقط پس از اینکه عضو وارد کننده رضایت کتبی اش را ارایه داده، یا.

ب: حد اقل پس از (۹۰) روز بدون ارایه رضایت کتبی بعدی.

۳- ظرف دو صد و هفتاد روز از تاریخ دریافت اعلامیه، عضو وارد کننده به طور مکتوب به آگاه دهنده و دفتر حفاظت زیستی، تصمیم موضوع جزء (الف) بند (۲) را که شامل موارد زیر است، اطلاع خواهد داد:

الف: تصویب توریید یا بدون شرایط از جمله این که چگونه تصمیم مذکور برای توریید بعدی همان موجود حیه تغییر شکل یافته به کار گرفته خواهد شد.

ب: ممنوعیت توریید.

ج: درخواست اطلاعات اضافی مربوط، مطابق با چارچوب مقررات داخلی یا ضمیمه (۱)، در محاسبه زمانی که طی آن عضو وارد کننده باید جواب دهد، تعداد روزهایی که وارد کننده برای اخذ اطلاعات اضافی مربوط باید منتظر باشد، در نظر گرفته نخواهد شد.

د: آگاه ساختن مرجع ارسال در مورد این که مدت تعیین شده در این بند طی دوره مشخص زمانی تمدید می شود.

۴- به استثنای مورد که در آن رضایت بدون قید و شرط اعلان می شود، هر تصمیم به موجب بند (۳) فوق باید متضمن دلایلی باشد که بر اساس آنها اتخاذ شده است.

۵- قصور عضو وارد کننده در اعلان تصمیم خود در مدت دو صد و هفتاد روز از تاریخ دریافت اعلامیه، به منزله موافقت با نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی نخواهد بود.

۶- عدم قطعیت علمی به دلیل کافی نبودن اطلاعات علمی مربوط و آگاهی از میزان تأثیرات بالقوه زیان بخش موجودات حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی در کشور عضو وارد کننده، همچنین با در نظر گرفتن مخاطرات مربوط به سلامتی انسان، مانع تصمیم گیری آن عضو، در صورت اقتضاء در خصوص توریید موجودات حیه تغییر شکل یافته مورد بحث مندرج در بند (۳) فوق به منظور جلوگیری یا به حد اقل رسانیدن اثرات بالقوه زیانبار مذکور نخواهد شد.

۷- گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند در اولین جلسه خود در مورد تخنیک ها و روش های مناسب جهت تسهیل نمودن تصمیم گیری از سوی اعضای وارد کننده، تصمیم گیری خواهد نمود.

مراحل کار در مورد موجودات حیه تغییر شکل یافته با هدف استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی یا

پروسس

ماده یازدهم:

۱- عضوی که تصمیم نهایی در خصوص استفاده داخلی از جمله قراردادان در بازار، یک موجود حیه تغییر شکل یافته را اتخاذ می کند که ممکن است مشمول نقل و انتقال بیرون سرحدی جهت استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی یا پروسس قرار گیرد، باید طی پانزده روز پس از تصمیم گیری مذکور مراتب را از طریق دفتر حفاظت زیستی به اعضاء اطلاع دهد. این اطلاعات حداقل می بایستی شامل اطلاعات تصریح شده در ضمیمه (۲)

باشد. عضو می بایستی یک نسخه کتبی از اطلاعات را به مرکز ارتباط ملی هر عضوی که از قبل به سکرتریت اطلاع داده که دسترسی به دفتر حفاظت زیستی ندارد، ارائه نماید.

این مقررات در مورد تصمیمات مربوط به آزمایشات ساحوی اعمال نمی شود.

۲- عضوی که به موجب بند (۱) فوق تصمیمی را اتخاذ می کند باید اطمینان حاصل کند که الزام قانونی برای دقت و صحت اطلاعات تهیه شده از سوی متقاضی وجود دارد.

۳- هر عضو می تواند اطلاعات اضافی را از مقام مسئول تعیین شده در بند (ب) ضمیمه (۲) درخواست کند.

۴- یک عضو می تواند در چارچوب مقررات داخلی خود که با اهداف این پروتوکول سازگار است، در مورد توريد موجودات حیه تغییر شکل یافته با اهداف استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی یا پرورس تصمیم گیری کند.

۵- هر عضو باید نسخه هایی از قوانین، مقررات و رهنمود های ملی جاری مربوط به توريد موجودات حیه تغییر شکل یافته با اهداف استفاده مستقیم به عنوان غذا، غذای حیوانات اهلی یا پرورس را در صورت موجودیت در اختیار دفتر حفاظت زیستی قرار دهد.

۶- کشور عضو در حال توسعه یا عضو یا اقتصاد در حال گذر می تواند در صورت فقدان چارچوب مقررات داخلی موضوع بند (۴) فوق و در اعمال صلاحیت داخلی خود از طریق دفتر حفاظت زیستی اعلان کند که تصمیم آن قبل از اولین توريد یک موجود حیه تغییر شکل یافته با هدف استفاده مستقیم به عنوان غذا، غذای حیوانات اهلی یا پرورس که درباره آن به موجب بند (۱) فوق اطلاعاتی فراهم شده مطابق موارد زیر اتخاذ خواهد شد:

الف: بر آورد و ارزیابی خطر که مطابق با ضمیمه (۳) صورت گرفته است.

ب: تصمیم گیری در قالب زمانی قابل پیش بینی که از دو صد و هفتاد روز تجاوز نکند، اتخاذ شده است.

۷- قصور عضو در اعلان تصمیم خود طبق بند (۶) فوق به منزله رضایت یا امتناع آن از توريد موجود حیه تغییر شکل یافته با هدف استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی یا پرورس نخواهد بود، مگر این که به نحو دیگری توسط عضو تعیین شده باشد.

۸- عدم قطعیت علمی به دلیل کافی نبودن اطلاعات علمی مربوط و آگاهی از تأثیرات بالقوه زیانبار موجودات حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی در کشور عضو وارد کننده با در نظر گرفتن خطراتی برای سلامتی انسان مانع تصمیم گیری آن عضو، در صورت اقتضاء، در خصوص توريد موجودات حیه تغییر شکل یافته با هدف استفاده مستقیم، به عنوان غذا، غذایی حیوانات اهلی یا پرورس به منظور جلوگیری یا به حداقل رسانیدن اثرات بالقوه زیانبار مذکور نخواهد شد.

۹- عضو می تواند نیازهای خود را برای کمک های تکنیکی و مالی و ایجاد ظرفیت در خصوص موجودات حیه تغییر شکل یافته با هدف استفاده مستقیم به عنوان غذا، غذای حیوانات با پرورس بیان نماید، اعضا، برای رفع این نیازها مطابق با مواد (۲۲ و ۲۸) همکاری خواهند کرد.

تجدید نظر در تصمیمات

ماده دوازدهم:

۱- عضو وارد کننده در هر زمان، اطلاعاتی علمی جدید در مورد اثرات بالقوه زیان آور بر حفظ و استفاده مداوم تنوع زیستی با در نظر گرفتن خطراتی که متوجه سلامت انسان است می تواند تصمیم راجع به نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی را مورد تجدید نظر قرار داده و آن را تغییر دهد. در این صورت عضو مذکور ظرف سی روز مرجع ارسالی را که قبلاً نقل و انتقال موجودات حیه تغییر شکل یافته موضوع تصمیم مذکور را اطلاع داده و نیز (دفتر حفاظت زیستی) را مطلع خواهد نمود و دلایل تصمیم خود را شرح خواهد داد.

۲- هر عضو صادر کننده یا مرجع ارسال می تواند در صورت تشخیص موارد زیر از عضو وارد کننده بخواهد در تصمیمی که به موجب ماده (۱۰) اتخاذ نموده است تجدید نظر نماید:

الف: وقوع تغییر در شرایطی که بتواند نتیجه ارزیابی خطر را که بر اساس آن تصمیم گرفته شد، تحت تأثیر قرار دهد، یا.

ب: اطلاعات علمی یا تخنیکی اضافی مربوط در دسترس قرار گرفته باشد.

۳- عضو وارد کننده موظف است در ظرف نود روز به چنین درخواستی جواب کتبی ارایه داده و دلایل اتخاذ تصمیم خود را شرح دهد.

۴- عضو وارد کننده می تواند بنا به صلاح دید خود برای توریذ آتی درخواست ارزیابی خطر بنماید.

روش ساده

ماده سیزدهم:

۱- هر عضو وارد کننده می تواند موارد زیر را از قبل برای دفتر حفاظت زیستی مشخص نماید، مشروط بر اینکه اقدامات مناسب را در جهت تأمین نقل و انتقال بیرون سرحدی بی خطر و تعمدی موجودات حیه تغییر شکل یافته مطابق با هدف این پروتوکول انجام دهد:

الف: مواردی را که در آن نقل و انتقال بین سرحدی تعمدی همزمان با اعلان انتقال به عضو وارد کننده صورت می گیرد، چنین اعلان هایی ممکن است برای نقل و انتقال مشابه بعدی برای همان عضو به کار رود.

ب: توریذ موجودات حیه تغییر شکل یافته ای که از روش توافقی از قبل اطلاع داده شده معاف می باشند.

۲- اطلاعات مربوط به نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی که باید در اعلان های موضوع جزء (الف) بند (۱) ارایه شود، اطلاعات تعیین شده در ضمیمه (۱) خواهد بود.

ترتیبات و موافقتنامه های دوجانبه، منطقه یی و چند جانبه

ماده چهاردهم:

- ۱- اعضاء می توانند مطابق با اهداف این پروتوکول موافقتنامه ها و ترتیبات دو جانبه، منطقه یی و چند جانبه ای را برای نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی موجودات حیه تغییر شکل یافته منعقد سازند مشروط بر اینکه موافقتنامه ها و ترتیبات مذکور منجر به سطح حفاظت پایین تری نسبت به آنچه در این پروتوکول پیش بینی شده نشود.
- ۲- اعضاء موظف اند از طریق دفتر حفاظت زیستی هرگونه موافقتنامه و ترتیبات دو جانبه، منطقه یی و چند جانبه را که قبل یا بعد از لازم الاجراء شدن این پروتوکول منعقد ساخته اند به اطلاع یکدیگر برسانند.
- ۳- مفاد این پروتوکول، نقل و انتقال بیرون سرحدی تعمدی را که به موجب موافقتنامه ها و ترتیبات مذکور بین اعضاء آن موافقتنامه یا ترتیبات صورت می گیرد، تحت تأثیر قرار نخواهد داد.
- ۴- هر عضو می تواند معین نماید که برای توريد خاص، مقررات داخلی آن اعمال شود و موظف است تصمیم خود را به اطلاع (دفتر حفاظت زیستی) برساند.

ارزیابی خطر

ماده پانزدهم:

- ۱- تقبل ارزیابی خطر به موجب این پروتوکول بر اساس روش صحیح علمی و مطابق با ضمیمه (۳) و با در نظر گرفتن روش های شناخته شده ارزیابی خطر انجام خواهد شد. به منظور شناسایی و ارزیابی اثرات زیان آور احتمالی موجودات حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی و نیز با در نظر گرفتن مخاطرات آن برای سلامت انسان، چنین ارزیابی هایی حداقل باید بر پایه اطلاعات به دست آمده، طبق ماده (۸) و دیگر مدارک و شواهد علمی قابل دسترس باشد.
- ۲- عضو وارد کننده باید اطمینان حاصل کند که ارزیابی های خطر برای تصمیمات اتخاذ شده به موجب ماده (۱۰) صورت می گیرد و می تواند از صادر کننده بخواهد ارزیابی های خطر را انجام دهد.
- ۳- در صورت درخواست عضو وارد کننده، هزینه انجام ارزیابی خطر به عهده مرجع ارسال می باشد.

کنترل خطر

ماده شانزدهم:

- ۱- اعضاء موظف اند با در نظر گرفتن بند (ز) ماده (۸) کنوانسیون، تخنیک ها، اقدامات و استراتیژی های مناسبی را برای تنظیم، مدیریت و کنترل خطرهای مشخص شده در مقررات ارزیابی خطر این پروتوکول در ارتباط با استفاده، جابجایی و نقل و انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته وضع و اجراء نمایند.

۲- انجام اقدامات بر اساس ارزیابی خطر باید تا حدی که برای جلوگیری از اثرات زیان آور موجود حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی، با در نظر گرفتن میزان خطر برای سلامت انسان در قلمرو عضو وارد کننده ضروری است، صورت گیرد.

۳- هر عضو مؤظف است اقدامات مناسب را به منظور جلوگیری از نقل و انتقال بیرون سرحدی غیر تعمدی موجودات حیه تغییر شکل یافته انجام دهد، از جمله، اقداماتی که مستلزم انجام ارزیابی خطر پیش از نخستین آزاد کردن یک موجود حیه تغییر شکل یافته صورت گیرد.

۴- بدون خدشه به بند (۲) فوق، هر عضو باید تلاش نماید که هر موجود حیه تغییر شکل یافته، اعم از وارد شده و یا در داخل پرورش داده شده، دوره نظارتی مناسبی را بگذارند که متناسب با چرخه زندگی یا زمان تکثیر آن قبل از این که مورد استفاده قرار گیرد، باشد.

۵- اعضاء مؤظف به همکاری در موارد زیر می باشد:

الف: شناسایی موجودات حیه تغییر شکل یافته یا صفات خاص موجودات حیه تغییر شکل یافته که ممکن است اثرات زیانبار بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی و نیز با در نظر گرفتن خطراتی که ممکن است برای سلامت انسان داشته باشد.

ب: اتخاذ اقدامات مناسب در خصوص رفتار چنین موجودات حیه تغییر شکل یافته یا صفات خاص آنها.

نقل و انتقالات بیرون سرحدی غیر تعمدی و اقدامات اضطراری

ماده هفدهم:

۱- هر عضو چنانچه اطلاع حاصل کند که در حوزه صلاحیت آن رخداد ناشی از آزاد کردن اتفاق افتاده که منجر به نقل و انتقال بیرون سرحدی غیر تعمدی یک موجود حیه تغییر شکل یافته شده یا ممکن است منجر به این اتفاق شود و احتمال می رود که اثرات زیانبار قابل توجهی بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی بگذارد، اقدامات لازم را در جهت مطلع کردن کشور هایی که تحت تأثیر واقع شده اند یا به طور بالقوه تحت تأثیر قرار گرفته اند، دفتر حفاظت زیستی و در صورت اقتضاء سازمان های بین المللی مربوط با در نظر گرفتن خطراتی که متوجه سلامت انسان در کشور های مذکور است، انجام خواهد داد. اطلاع رسانی باید در اسرع وقت و به محض حصول اطلاع عضو از موقعیت فوق انجام گیرد.

۲- هر عضو می باید جزئیات مربوط به مرکز ارتباط تماس خود به منظور دریافت اطلاعاتی ها به موجب این ماده را حداکثر تا تاریخ لازم الاجراء شدن این پروتوکول در مورد خود در اختیار دفتر حفاظت زیستی قرار دهد.

۳- تمامی اطلاعاتی های ناشی از بند (۱) فوق می بایستی شامل موارد زیر باشد:

الف: اطلاعات مربوط قابل دسترس در مورد کمیت های برآورد شده و مشخصات و یا صفات مربوط موجود حیه تغییر شکل یافته.

ب: اطلاعات مربوط به شرایط و تاریخ تخمینی آزاد کردن و استفاده از موجودات حیه تغییر شکل یافته در عضو مبدأ.

ج: تمامی اطلاعات موجود در مورد اثرات زیانبار احتمالی بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی، با در نظر گرفتن خطراتی که متوجه سلامت انسان است و نیز اطلاعات در دسترس در مورد اقدامات احتمالی مدیریت خطر.

د: تمامی اطلاعات مربوط دیگر.

ه: ارتباط اعضاء برای اطلاعات بیشتر.

۴- به منظور به حداقل رساندن اثرات زیانبار قابل توجه بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی، با در نظر گرفتن میزان خطر برای سلامت انسان هر عضو که در حوزه صلاحیت آن رها شدن موجود حیه تغییر شکل یافته موضوع بند (۱) اتفاق افتاده است، می باید بلافاصله با کشور هایی که تحت تأثیر واقع شده اند یا به طور بالقوه تحت تأثیر قرار گرفته اند، مشورت کند تا آنها بتوانند واکنش های مناسب را تعیین و اقدامات لازم از جمله اقدامات اضطراری را اتخاذ کنند.

جابجایی، حمل و نقل، بسته بندی و شناسایی

ماده هجدهم:

۱- به منظور اجتناب از اثرات زیانبار بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی و با در نظر گرفتن میزان خطر برای سلامت انسان، هر عضو اقدامات لازم را اتخاذ خواهد کرد، تا موجودات حیه تغییر شکل یافته ای که حمل و نقل بیرون سرحدی تعمدی آنها در حیطه شمول این پروتوکول قرار می گیرد با در نظر گرفتن قواعد و معیار های بین المللی مربوط تحت شرایط، جابه جا، بسته بندی و حمل و نقل شوند.

۲- هر عضو در مورد حفاظت اسناد و مدارک اقداماتی را اتخاذ خواهد کرد:

الف: موجودات حیه تغییر شکل یافته با اهداف استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی یا پرورس، باشد و به روشنی مشخص کند که ممکن است محتوای موجودات حیه تغییر شکل یافته باشد و به منظور آزاد کردن تعمدی در محیط زیست نمی باشد و نیز فوکل پاینت را برای اطلاعات بیشتر مشخص کند. گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند حداکثر دو سال پس از لازم الاجراء شدن این پروتوکول، در مورد الزامات برای این منظور، از جمله تصریح هویت و هر نوع مشخصه منحصر به فرد آنها اتخاذ تصمیم خواهد نمود.

ب: موجودات حیه تغییر شکل یافته که برای استفاده انحصاری معین شده اند و به روشنی مشخص کند که آنها موجودات حیه تغییر شکل یافته هستند و هر گونه الزامات جابجایی، انبار کردن، نقل و انتقال و استفاده محفوظ آنها، مرکز ارتباط تماس برای اطلاعات بیشتر از جمله نام و نشانی فرد یا مؤسسه که موجود حیه تغییر شکل یافته برای آنها ارسال شده را مشخص کند.

ج: موجودات حیه تغییر شکل یافته با هدف عرضه تعمدی در محیط زیست کشور عضو وارد کننده و هر موجود حیه تغییر شکل یافته دیگر که مشمول این پروتوکول است، باشد و به روشنی مشخص کند که آنها موجودات حیه تغییر

شکل یافته هستند و هویت و صفات و یا مشخصات مربوط آنها و هر گونه الزامات جابجایی، انبار کردن، نقل و انتقال و استفاده محفوظ آنها و مرکز ارتباط تماسی برای اطلاعات بیشتر و در صورت اقتضاء نام و نشانی وارد کننده و صادر کننده را مشخص کند و متضمن تعهدی باشد که نشان دهد انتقال مطابق با شرایط این پروتوکول که در مورد صادر کننده قابل اجراء است، انجام می شود.

۳- گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند، ضرورت و چگونگی معیار های توسعه را با توجه به روش های معمول تشخیص هویت، جابجایی، بسته بندی و نقل و انتقال با مشورت دیگر نهاد های بین المللی مربوط، مورد بررسی قرار خواهد داد.

مقامات با صلاحیت ملی و مرکز ارتباط ملی

ماده نهم:

۱- هر عضو می باید یک مرکز ارتباط ملی تعیین کند که مسئول ارتباط با سکرتریت از طرف آن باشد. هر عضو می باید یک یا چند مقام با صلاحیت ملی را نیز تعیین کند که مسئول اجرای امور اداری مقرر در این پروتوکول باشند و مجاز باشند از طرف آن وظایف مذکور را انجام دهند. یک عضو می تواند یک واحد را جهت انجام وظایف مرکز ارتباط ملی و مقام با صلاحیت ملی تعیین کند.

۲- هر عضو می باید حداکثر تاریخ لازم الاجراء شدن این پروتوکول در مورد آن، اسامی و نشانی مرکز ارتباط ملی و مقام یا مقامات صلاحیت دار ملی خود را به سکرتریت اعلان کند. در صورتی که یک عضو بیش از یک مقام صلاحیت دار ملی را تعیین کند، می باید اطلاعات مربوط در مورد مسئولیت های مقامات مذکور را همراه اطلاعیه خود به سکرتریت ارسال کند. در صورتی که قابل اجراء باشد این اطلاعات می باید حداقل مشخص کند که کدام مقام صلاحیت دار مسئول چه نوع موجود حیه تغییر شکل یافته است. هر عضو باید هر نوع تغییر در تعیین مرکز ارتباط ملی خود یا نام و نشانی یا مسئولیت های مقام یا مقامات صلاحیت دار ملی خود را بلافاصله به سکرتریت اطلاع دهد.

۳- سکرتریت بلافاصله اعضاء را از اطلاعاتی که به موجب بند (۲) فوق دریافت می کند، مطلع ساخته و چنین اطلاعاتی را از طریق دفتر حفاظت زیستی نیز قابل دسترس می سازد.

مشارکت در اطلاعات و دفتر حفاظت زیستی

ماده بیستم:

۱- بدین وسیله دفتر حفاظت زیستی به عنوان بخشی از تخنیک های دفتر حفاظت زیستی موضوع بند (۳) ماده (۱۸) کنوانسیون به منظور زیر، تأسیس می شود:

الف: تسهیل تبادل اطلاعات و تجارب در زمینه های علمی، تخنیکی، محیط زیست و حقوقی در خصوص موجودات حیه تغییر شکل یافته.

ب: کمک به اعضاء در زمینه اجرای پروتوکول با در نظر گرفتن نیازهای خاص کشور های عضو در حال توسعه به خصوص کشور های کمتر توسعه یافته و کشور های جزیره ای کوچک در حال توسعه و کشور های دارای اقتصادی در حال انتقال و نیز کشور های که مراکز مبدأ و مراکز تنوع ژنتیکی هستند.

۲- دفتر حفاظت زیستی باید ابزاری باشد که از طریق آن اطلاعات برای مقاصد بند (۱) فوق در دسترس قرار بگیرد. دفتر می باید اطلاعات مربوط به اجرای پروتوکول را در دسترس اعضاء قرار دهد. علاوه بر این در صورت امکان باید دستیابی به سایر تخنیک های تبادل اطلاعات زیستی بین المللی را فراهم کند.

۳- بدون خدشه به حفظ اطلاعات محرمانه، هر عضو می باید تمامی اطلاعات مورد نیاز را که طبق این پروتوکول باید در اختیار دفتر حفاظت زیستی قرار گیرد و نیز موارد زیر را در اختیار دفتر حفاظت زیستی قرار دهد:

الف: تمامی قوانین، مقررات و رهنمود های موجود برای اجرای پروتوکول و نیز اطلاعات مورد نیاز اعضاء در مورد روش توافقی از قبل اطلاع داده شده.

ب: تمامی موافقتنامه ها و ترتیبات دوجانبه، منطقه یی و چند جانبه.

ج: خلاصه از ارزیابی خطر یا بررسی زیست محیطی موجودات حیه تغییر شکل یافته که از طرق آزمایشات خاص مطابق ماده (۱۵) انجام شده اند.

از جمله در صورت اقتضاء اطلاعات مربوط راجع به محصولات آن یعنی نام، مواد پروسس شده ای که از منشاء موجود حیه تغییر شکل یافته می باشند و شامل ترکیبات جدید قابل شناسایی از مواد ژنتیکی قابل تکثیر حاصل از استفاده از تکنالوژی زیستی جدید هستند.

د: تصمیمات نهایی خود در خصوص توريد یا آزاد کردن موجودات حیه تغییر شکل یافته.

ه: گزارشات ارایه شده توسط آن بر اساس ماده (۳۳)، از جمله گزارشات مربوط به اجرای روش توافقی از قبل اطلاع داده شد.

۴- چگونگی عملکرد دفتر حفاظت زیستی، از جمله گزارشات مربوط به فعالیت های آن توسط گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند در اولین جلسه آن بررسی شده و مورد تصمیم گیری قرار می گیرد و پس از آن مورد تجدید نظر قرار خواهد گرفت.

اطلاعات محرمانه

ماده بیست و یکم:

۱- عضو وارد کننده باید به مرجع ارسالی اجازه دهد اطلاعات تسلیم شده به موجب روش های این پروتوکول یا اطلاعات مورد نیاز عضو وارد کننده به عنوان بخشی از روش توافقی از قبل اطلاع داده شده که قرار است محرمانه تلقی شود، را مشخص کند. دلایل توجیهی در چنین مواردی بر حسب تقاضا ارایه خواهد شد.

۲- عضو وارد کننده در صورتی که تصمیم بگیرد اطلاعاتی که توسط مرجع ارسال محرمانه تلقی شده، واجد چنین خصوصیتی نیست می بایستی با مرجع ارسال مشورت کند و قبل از هر نوع افشاء مطلب، مرجع ارسال را از تصمیم

خود مطلع کند و بر حسب تقاضا دلایل آن را ارایه نماید و نیز فرصتی را جهت مشاوره و مرور داخلی تصمیمات قبل از افشاء سازی در نظر بگیرد.

۳- هر عضو باید اطلاعات محرمانه ای که به موجب این پروتوکول دریافت کرده از جمله اطلاعات محرمانه دریافتی در زمینه محتوای روش توافقی از قبل اطلاع داده شده این پروتوکول را حفظ کند. هر عضو می باید تضمین کند که روش های حراست از چنین اطلاعاتی را دارا می باشد و محرمانه بودن چنین اطلاعاتی را حفظ می کند به گونه ای که نامساعدتر از رفتار آن با اطلاعات محرمانه در رابطه با موجودات حیه تغییر شکل یافته تولید شده داخلی نباشد.

۴- عضو وارد کننده نباید از چنین اطلاعاتی در جهت اهداف تجاری استفاده کند، مگر اینکه رضایت کتبی مرجع ارسال را داشته باشد.

۵- چنانچه مرجع ارسال از اطلاعیه ای صرف نظر کند یا کرده باشد، عضو وارد کننده باید محرمانه بودن اطلاعات تجاری و صنعتی از جمله اطلاعات تحقیقی و توسعه ای و نیز اطلاعاتی که عضو و مرجع ارسال در محرمانه بودن آن توافق ندارند، را محترم بشمارد.

۶- بدون خدشه به بند (۵) فوق، اطلاعات زیر محرمانه تلقی نخواهند شد:

الف: نام و آدرس مرجع ارسالی.

ب: توصیف کلی از موجود یا موجودات حیه تغییر شکل یافته.

ج: خلاصه ای از ارزیابی خطر اثرات بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی با در نظر گرفتن میزان خطر برای سلامت انسان، و.

د: تمامی روش ها و طرح ها برای واکنش اضطراری.

ایجاد ظرفیت

ماده بیست و دوم:

۱- اعضاء می باید در توسعه و یا تقویت منابع انسانی و قابلیت های سازمانی زیستی از جمله در زمینه تکنالوژی زیستی تا حد مورد نیاز حفاظت زیستی، به منظور اجرای مؤثر این پروتوکول در کشور های در حال توسعه، به خصوص کشور های کمتر توسعه یافته و کشور های جزیره ای کوچک در حال توسعه و اعضایی که دارای اقتصاد در حال آن انتقال هستند از طریق مؤسسات و سازمان های جهانی، منطقه یی و زیر منطقه یی و ملی موجود و در صورت اقتضاء از طریق تسهیل مشارکت بخش خصوصی همکاری نمایند.

۲- از نظر اجرای بند (۱) فوق در مورد اشتراک مساعی، نیازهای کشور های عضو در حال توسعه به خصوص کشور های کمتر توسعه یافته و کشور های جزیره یی کوچک در حال توسعه، برای منابع مالی و دستیابی و انتقال تکنالوژی و دانش تکنیکی مطابق با مفاد مربوط کنوانسیون، باید کاملاً در ایجاد ظرفیت حفاظت زیستی مورد توجه قرار گیرد. همکاری در زمینه ایجاد ظرفیت باید تابع شرایط، قابلیت ها و نیازمندی های مختلف هر عضو، از جمله

آموزش های تکنیکی و علمی در مدیریت محفوظ و مناسب تکنالوژی زیستی و استفاده از ارزیابی خطر و مدیریت خطر برای حفاظت زیستی و افزایش قابلیت های سازمانی و تکنالوژی در حفاظت زیستی باشد.

نیازهای اعضا دارای اقتصاد در حال انتقال نیز می باید در ایجاد ظرفیت حفاظت زیستی به طور کامل در نظر گرفته شود.

آگاهی و مشارکت عمومی

ماده بیست و سوم:

۱- اعضاء باید:

الف: آگاهی، آموزش و مشارکت عمومی در زمینه انتقال، جابجایی و استفاده محفوظ از موجودات حیه تغییر شکل یافته را در رابطه با حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی با در نظر گرفتن میزان خطر برای سلامت انسان ارتقاء داده و تسهیل کنند. در انجام این کارها، در موارد مقتضی اعضاء باید با سایر کشورها و نهادهای بین المللی همکاری کنند.

ب: برای تضمین این که آگاهی و آموزش عمومی دربر دارنده دستیابی به اطلاعاتی در مورد موجودات حیه تغییر شکل یافته ای است که مطابق این پروتوکول مشخص شده اند و ممکن است وارد شوند، تلاش کنند.

۲- اعضاء باید مطابق قوانین و مقررات مربوط خود، در عمل تصمیم گیری در خصوص موجودات حیه تغییر شکل یافته با عموم مردم مشورت کنند و نتایج چنین تصمیماتی را در اختیار عموم بگذارند، در عین حال به اطلاعات محرمانه مطابق ماده (۲۱) نیز توجه مبذول دارند.

۳- هر عضو باید در مطلع کردن عمومی مردم در مورد ابزار های دستیابی عمومی به دفتر حفاظت زیستی تلاش کند.

کشور های غیر عضو

ماده بیست و چهارم:

۱- انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته بین کشور های عضو و غیر عضو، می باید منطبق با اهداف این پروتوکول باشد اعضاء می توانند موافقتنامه ها و ترتیبات دوجانبه، منطقه یی و چند جانبه در خصوص چنین انتقالات بیرون سرحدی با غیر اعضاء منعقد کنند.

۲- اعضاء باید غیر اعضاء را تشویق کنند که به این پروتوکول بپیوندند و در مورد اطلاعات مناسب برای دفتر حفاظت زیستی در خصوص وارد کردن، خارج کردن و آزاد کردن موجودات حیه تغییر شکل یافته در قلمرو قوانین ملی شان همکاری کنند.

نقل و انتقالات بیرون سرحدی غیر قانونی

ماده بیست و پنجم:

۱- هر عضو باید اقدامات داخلی مناسبی را با هدف جلوگیری و در صورت اقتضاء تعیین مجازات برای نقل و انتقال بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته که برخلاف اقدامات داخلی آن جهت اجرای این پروتوکول صورت گرفته است، اتخاذ کند نقل و انتقالات مذکور، نقل و انتقالات بیرون سرحدی غیر قانونی تلقی می شوند.

۲- در مورد نقل و انتقال بیرون سرحدی غیر قانونی، عضو تحت تأثیر قرار گرفته می تواند از عضو مبدأ بخواهد تا به بودجه خود، موضوع موجود حیه تغییر شکل یافته مورد نظر را در صورت اقتضاء از طریق عودت یا انهدام حل و فصل کند.

۳- هر عضو باید اطلاعات مربوط به موارد نقل و انتقال بیرون سرحدی غیر قانونی مربوط به خود را در اختیار دفتر حفاظت زیستی قرار دهد.

ملاحظات اجتماعی - اقتصادی

ماده بیست و ششم:

۱- اعضاء در اتخاذ تصمیم در زمینه توريد به موجب این پروتوکول یا به موجب اقدامات داخلی در انجام این پروتوکول می توانند مطابق با تعهدات بین المللی خود، ملاحظات اجتماعی - اقتصادی ناشی از اثر موجودات حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی را به ویژه در خصوص ارزش تنوع زیستی برای اجتماعات بومی و محلی در نظر بگیرند.

۲- اعضاء تشویق می شوند در زمینه تبادل اطلاعات تحقیقاتی درباره تمامی اثرات اجتماعی - اقتصادی موجودات حیه تغییر شکل یافته، به خصوص در جوامع بومی و محلی همکاری کنند.

تعهد و جبران خسارت

ماده بیست و هفتم:

گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند باید در اولین اجلاس خود روشی را در خصوصی جزئیات مناسب، قواعد و روش های بین المللی در زمینه تعهد و جبران خسارت ناشی از نقل و انتقالات بیرون سرحدی موجودات حیه تغییر شکل یافته را تجزیه و تحلیل نموده و توجه لازم به مراحل توسعه یی در حقوق بین الملل در خصوص این مطالب اتخاذ کرده و در جهت تکمیل این مرحله در ظرف مدت چهار سال، تلاش خواهد کرد.

تخنيک های منابع مالی

ماده بیست و هشتم:

۱- در بررسی منابع مالی برای اجرای این پروتوکول، اعضاء باید مفاد ماده (۲۰) کنوانسیون را در نظر بگیرند.

۲- رهنمود مالی تعیین شده در ماده (۲۱) کنوانسیون، از طریق ساختار سازمانی که مسئولیت اجرای آن را به عهده دارد، رهنمود مالی این پروتوکول خواهد بود.

۳- در خصوص ایجاد ظرفیت موضوع ماده (۲۲) این پروتوکول گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، در ارایه رهنمود مالی موضوع بند (۲) فوق جهت بررسی توسط گردهمایی اعضای نیاز به منابع مالی توسط کشور های عضو در حال توسعه به خصوص کشور های کمتر توسعه یافته و کشور های جزیره کوچک در حال توسعه را در نظر بگیرد.

۴- طبق محتوای بند (۱) فوق، اعضای باید نیاز های کشور های عضو در حال توسعه به خصوص کشورهای کمتر توسعه یافته یا کشور های جزیره کوچک در حال توسعه و اعضای دارای اقتصاد ضعیف را نیز در تلاش های خود برای شناسایی و اجرای الزامات ایجاد ظرفیت به منظور اجرای این پروتوکول در نظر بگیرند.

۵- رهنمود مالی کنوانسیون در تصمیم های مربوط گردهمایی اعضای از جمله مواردی که پیش از پذیرش این پروتوکول مورد توافق قرار گرفته با اعمال تغییرات لازم در مورد مفاد این ماده به کار گرفته خواهد شد.

۶- کشور های عضو توسعه یافته، می توانند منابع تکنالوژی و مالی را برای اجرای مفاد این پروتوکول از طریق مجاری دوجانبه، منطقه یی و چند جانبه فراهم کنند و کشور های عضو در حال توسعه و اعضای دارای اقتصاد در حال انتقال می توانند از منابع مذکور به طریق یاد شده بهره مند سازند.

گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند

ماده بیست و نهم:

- ۱- گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت خواهد کرد.
- ۲- اعضای کنوانسیون که عضو این پروتوکول نمی باشند می توانند به صورت ناظر در مراحل هر جلسه گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند شرکت نمایند. زمانی که گردهمایی اعضای به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، اتخاذ تصمیمات به موجب این پروتوکول باید فقط به وسیله اعضای این پروتوکول انجام شود.
- ۳- زمانی که گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، هر یک از اعضای دفتر گردهمایی اعضای که نماینده یکی از اعضای کنوانسیون است اما در آن زمان عضو این پروتوکول نیست باید با عضوی که از میان اعضای این پروتوکول به وسیله اعضای انتخاب می شود جایگزین شود.
- ۴- گردهمایی اعضای که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، باید بازبینی منظمی برای اجرای این پروتوکول داشته باشد و در حوزه اختیارات خود تصمیمات لازم را برای ترغیب اجرای مؤثر آن اتخاذ نماید.

گردهمایی مذکور وظایفی را که طبق این پروتوکول به آن محول شده، انجام خواهد داد و باید:

الف: هر مطلبی را که برای اجرای این پروتوکول ضروری است توصیه بنماید.

ب: نهاد های فرعی را که برای اجرای این پروتوکول ضروری به نظر می رسند تأسیس نماید.

ج: در صورت اقتضاء به جستجوی خدمات و همکاری ها و اطلاعات ارایه شده توسط سازمان های بین المللی و نهاد های دولتی و غیر دولتی صلاحیت دار پرداخته و آنها را به کار گیرد.

د: شکل و فواصلی را برای انتقال اطلاعاتی که مطابق ماده (۳۳) این پروتوکول ارایه می شوند تعیین نماید و این اطلاعات و نیز گزارش هایی را که به وسیله هر نهاد فرعی تسلیم می شود مورد بررسی قرار دهد.

ه: در صورت نیاز، اصلاحات این پروتوکول، ضمیمه های آن و نیز هر گونه ضمیمه های اضافی این پروتوکول را که برای اجرای این پروتوکول ضروری به نظر می رسند مورد بررسی قرار داده و تصویب نماید.

و: هر نوع وظایف دیگری را که برای اجرای این پروتوکول لازم باشند انجام دهد.

۵- آیین کار گردهمایی اعضا و قواعد مالی کنوانسیون با اعمال تغییرات لازم به موجب این پروتوکول اعمال خواهد شد مگر اینکه با توافق جمعی گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، به نحو دیگری تصمیم گیری شود.

۶- اولین گردهمایی که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند توسط سکرتاریت و در ارتباط با اولین گردهمایی اعضا که پس از تاریخ لازم الاجراء شدن این پروتوکول برنامه ریزی شده برگزار خواهد شد. گردهمایی های عادی بعدی، اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند در ارتباط با گردهمایی های عادی اعضا برگزار خواهد شد، مگر آن که گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند، به نحوی دیگری تصمیم گیری کند.

۷- گردهمایی های فوق العاده اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند باید زمان گردهمایی دیگری را که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند ضروری تشخیص داده یا بنا به درخواست کتبی یکی از اعضا برگزار شود، مشروط بر اینکه ظرف شش ماه از تاریخ ارسال درخواست به اعضا توسط سکرتاریت حد اقل یک سوم اعضا از آن پشتیبانی کرده باشند.

۸- سازمان ملل متحد و آژانس های تخصصی آن و آژانس بین المللی انرژی اتمی و همچنین هر کشور عضو یا ناظر آن که عضو کنوانسیون نیست می تواند به عنوان ناظر در اجلاس گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند حضور داشته باشد. هر نهاد یا آژانس اعم از ملی یا بین المللی، دولتی یا غیر دولتی که در موضوعات تحت پوشش این پروتوکول دارای صلاحیت تشخیص داده شده است و علاقمندی به حضور به عنوان ناظر در گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند را به سکرتاریت اعلان کرده می تواند مورد پذیرش قرار گیرند مگر اینکه حد اقل یک سوم اعضا حاضر اعتراض خود را اعلان کنند.

جزء در مواردی که به نحوی دیگری در این ماده پیش بینی شده، پذیرش و شرکت ناظران باید تابع آیین کار موضوع بند (۵) فوق باشد.

نهاد های فرعی

ماده سی ام:

۱- هر نهاد فرعی که توسط کنوانسیون یا به موجب کنوانسیون ایجاد شده باشد اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کنند، در موردی که گردهمایی اعضاء مشخص کند چه وظیفه را که سازمان باید انجام دهد، برای به کار رفتن این پروتوکول، اجلاس اعضاء مشخص می کند که کدام وظایف پروتوکول را باید اعضاء انجام دهند.

۲- اعضاء کنوانسیون که عضو پروتوکول نیستند می توانند به عنوان ناظر در جریان برگزاری هر گردهمایی هر نهاد مذکور شرکت کنند. در صورتی که یک نهاد فرعی کنوانسیون به عنوان نهاد فرعی این پروتوکول فعالیت می کند، تصمیمات به موجب این پروتوکول صرفاً توسط اعضاء پروتوکول اتخاذ می شود.

۳- در صورتی که یک نهاد فرعی کنوانسیون وظایف خود را در خصوص موضوعات مربوط به این پروتوکول انجام دهد، هر یک از اعضاء دفتر آن نهادی فرعی که به عنوان عضو کنوانسیون محسوب می شود ولی در آن زمان عضو پروتوکول نمی باشد باید با عضوی که از میان اعضاء این پروتوکول و به وسیله اعضاء انتخاب می شود، جایگزین شود.

سکرتريت

ماده سی و یکم:

۱- سکرتريتی که بر اساس ماده (۲۴) کنوانسیون تأسیس شده است به عنوان سکرتريت این پروتوکول انجام وظیفه خواهد کرد.

۲- بند (۱) ماده (۲۴) کنوانسیون در مورد وظایف سکرتريت با اعمال تغییرات لازم در مورد این پروتوکول اعمال خواهد شد.

۳- هزینه های خدمات سکرتريتی این پروتوکول تا حدی که مشخص است، توسط اعضاء تأمین خواهد شد. گردهمایی اعضاء که به عنوان اجلاس اعضاء این پروتوکول فعالیت می کند در اولین گردهمایی خود در مورد ترتیبات تأمین بودجه مورد نظر نیز تصمیم گیری خواهد نمود.

ارتباط با کنوانسیون

ماده سی و دوم:

مفاد این کنوانسیون در رابطه با پروتوکول های آن در مورد این پروتوکول به کار گرفته خواهد شد مگر اینکه به نحو دیگری در این پروتوکول پیش بینی شده باشد.

نظارت و گزارش

ماده سی و سوم:

هر عضو باید بر اجرای تعهدات خود به موجب این پروتوکول نظارت کند، و در فواصل تعیین شده به وسیله گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتوکول فعالیت می کند، در مورد اقداماتی که برای اجرای این پروتوکول انجام داده است به گردهمایی فوق الذکر گزارش دهد.

رعایت (قبول، اجابت، و برآوردن)

ماده سی و چهارم:

گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند، باید در اولین گردهمایی خود پروسه همکاری و تخنیک های سازمانی را به منظور ترویج قبول کردن مفاد این پروتوکول مورد بررسی قرار داده و تصویب نماید و موارد عدم رعایت را عنوان نماید. این پروسه ها و تخنیک ها در صورت اقتضاء شامل مفادی در خصوص ارایه مشورت یا همکاری خواهد بود. این پروسه و تخنیک ها بدون خدشه به پروسه و تخنیک های حل و فصل اختلافات که در ماده (۲۷) کنوانسیون مقرر شده و مجزاء از آنها می باشد.

ارزیابی و بازنگری

ماده سی و پنجم:

گردهمایی اعضا که به عنوان اجلاس اعضا این پروتوکول فعالیت می کند مؤظف است پنج سال، پس از لازم الاجراء شدن این پروتوکول و حد اقل هر پنج سال پس از آن، ارزیابی در مورد کارایی پروتوکول، از جمله ارزیابی و ضمیمه های آن را بررسی کند.

امضاء

ماده سی و ششم:

این پروتوکول از تاریخ ۱۵ تا ۲۶ ماه می سال ۲۰۰۰ (مطابق با ۲۶ ثور تا ۶ جوزا سال ۱۳۷۹) برای امضاء کشورهای و سازمان های وحدت اقتصادی منطقه بی در دفتر سازمان ملل متحد در نایروبی و از تاریخ (۵ جون سال ۲۰۰۰ تا ۴ جون سال ۲۰۰۱ مطابق با ۱۶ جوزا سال ۱۳۷۹ تا ۱۴ جوزا سال ۱۳۸۰) در مقر سازمان ملل متحد در نیویارک آماده، برای امضاء مفتوح می باشد.

لازم الاجراء شدن

ماده سی و هفتم:

۱- این پروتوکول از روز نوزدهم بعد از تاریخ سپردن پانزدهمین سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق توسط کشورها یا سازمان های وحدت اقتصادی منطقه بی که عضو کنوانسیون هستند، لازم الاجراء می گردد.

۲- این پروتوکول برای کشور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ی که این پروتوکول را پس از لازم الاجراء شدن به موجب بند (۱) فوق‌الذکر، می‌پذیرد یا تصویب می‌کند یا به آن ملحق می‌شود. از روز نوزدهم بعد از تاریخی که کشور مذکور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ی سند‌تفویذ، پذیرش، تصویب یا الحاق خود را می‌سپارد، یا در تاریخی که کنوانسیون برای آن کشور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ی لازم الاجراء می‌شود، هر کدام دیرتر باشد لازم الاجراء می‌شود.

۳- از نظر بندهای (۱ و ۲) فوق، هر سندی که به وسیله‌ی سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ی سپرده شود به عنوان سندی اضافه بر اسناد سپرده شده به وسیله‌ی کشور های عضو به حساب نخواهد آمد.

حق شرط

ماده‌ی سی و هشتم:

هیچ حق شرط را نمی‌توان برای این پروتوکول قایل شد.

کناره‌گیری

ماده‌ی سی و نهم:

۱- یک عضو می‌تواند در هر زمان پس از دو سال از تاریخ لازم الاجراء شدن این پروتوکول برای آن عضو، با ارائه اطلاعیه‌ی کتبی به مرکزی که اسناد را نگهداری می‌کند از پروتوکول کناره‌گیری نماید.

۲- چنین کناره‌گیری‌هایی با گذشت یک سال از تاریخ دریافت آن به وسیله‌ی مرکزی که اسناد را نگهداری می‌کند یا در تاریخ دیرتری که ممکن است در اطلاعیه‌ی کناره‌گیری مشخص شود، انجام خواهد شد.

متون معتبر

ماده‌ی چهلم:

نسخه‌ی اصلی این پروتوکول که متون، عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی روسی و هسپانیایی آن از اعتبار یکسان برخوردار می‌باشد به دبیر کل سازمان ملل سپرده خواهد شد.

در تائید مراتب فوق، امضاء کنندگان زیر که بدین منظور به طور مقتضی اختیار یافته‌اند این پروتوکول را امضاء کرده‌اند.

این پروتوکول در روز بیست و نهم جنوری سال ۲۰۰۰ میلادی (برابر با نهم ماه دلو ۱۳۷۸ هجری شمسی) در مونتربال تنظیم شد.

ضمیمه (۱)

اطلاعات مورد نیاز در اطلاعیه ها به موجب مواد (۸، ۱۰ و ۱۳)

الف: نام، نشانی و جزئیات تماس صادر کننده.

ب: نام، نشانی و جزئیات تماس وارد کننده.

ج: نام و هویت موجود حیه تغییر شکل یافته و نیز طبقه بندی بومی و در صورت وجود، سطح زیستی موجود حیه تغییر شکل یافته در کشور صادر کننده.

د: تاریخ یا تاریخ های معین نقل و انتقال بیرون سرحدی، در صورت مشخص بودن.

ه: وضعیت طبقه بندی، نام عمومی، نقطه و مرکز ارتباط جمع آوری یا اکتساب و ویژگی های موجود گیرنده یا موجودات والد مرتبط.

و: مراکز اصلی و مراکز تنوع ژنتیکی (در صورت مشخص بودن) موجود گیرنده و یا موجودات والد توصیف محل های اصلی که موجودات می توانند مقاومت کرده یا تکثیر شوند.

ز: وضعیت طبقه بندی، نام عمومی، مرکز ارتباط جمع آوری یا اکتساب و ویژگی های موجود دهنده یا موجودات مرتبط.

ح: توصیف نوکلئیک اسید یا تغییر ارایه شده، فنون به کار رفته و ویژگی های ایجاد شده در موجود حیه تغییر شکل یافته.

ط: استفاده مورد نظر از موجود حیه تغییر شکل یافته یا محصولات ناشی از آن، یعنی مواد پروسس شده که ناشی از اصل موجود حیه تغییر شکل یافته هستند و شامل ترکیبات جدید قابل شناخت مواد ژنتیکی می باشند که با استفاده از تکنالوژی زیستی جدید به دست آمده است.

ی: مقدار یا حجم موجود حیه تغییر شکل یافته که انتقال می یابد.

ک: گزارش قبلی و ارزیابی خطر طبق ضمیمه (۳).

ل: روش های پیشنهادی برای جابجایی، ذخیره، حمل و نقل و استعمال محفوظ از جمله بسته بندی، لیبل ارایه اسناد و مدارک، روش های انهدامی و واگذاری، در صورت اقتضاء.

م: وضعیت کنترل و نظارت بر موجود حیه تغییر شکل یافته در کشور صادر کننده (برای امثال، آیا در کشور صادر کننده، ممنوع است و آیا محدودیت های دیگری وجود دارد و آیا برای آزاد کردن عمومی تصویب شده است) و اگر موجود حیه تغییر شکل یافته در کشور صادر کننده ممنوعیت دارد، دلیل یا دلایل ممنوعیت.

ن: نتیجه و هدف هر نوع اطلاعیه صادر کننده به سایر کشور ها در مورد موجود حیه تغییر شکل یافته که قرار است حمل و نقل شود.

ق: اعلان این که اطلاعات فوق الذکر صحت کامل دارد.

ضمیمه (۲)

اطلاعات مورد نیاز در مورد موجودات حیه تغییر شکل یافته جهت استفاده مستقیم به عنوان غذا یا غذای حیوانات اهلی، یا پروسس به موجب ماده (۱۱)

الف: نام و جزئیات تماس متقاضی جهت تصمیم گیری برای استفاده داخلی.

ب: نام و جزئیات تماس مقام مسئول جهت تصمیم گیری.

ج: نام و هویت موجود حیه تغییر شکل یافته.

د: تشریح تغییر جین، فنون مواد استفاده و ویژگی های ناشی در موجود حیه تغییر شکل یافته هر گونه هویت منحصر به فرد موجود حیه تغییر شکل یافته.

و: وضعیت طبقه بندی، نام عمومی، مرکز ارتباط جمع آوری یا اکتساب و ویژگی های موجود گیرنده یا موجودات والد مرتبط.

ز: مراکز اصلی مراکز تنوع ژنتیکی (در صورت مشخص بودن) موجود گیرنده و یا موجودات والد و توصیف محل های اصلی که موجودات می توانند مقاومت کرده یا تکثیر شوند.

ح: وضعیت طبقه بندی نام عمومی، مرکز ارتباط جمع آوری یا اکتساب و ویژگی های موجود دهنده یا موجودات مرتبط.

ط: استعمال تصویب شده موجود حیه تغییر شکل یافته.

ی: گزارش ارزیابی خطر طبق ضمیمه (۳).

ک: روش های پیشنهادی برای جابجایی، ذخیره، حمل و نقل و کاربرد محفوظ از جمله بسته بندی، لیبل، رایه اسناد و مدارک، روش های انهدامی و واگذاری، در صورت اقتضاء.

ضمیمه (۳)

ارزیابی خطر

هدف:

۱- هدف از ارزیابی خطر به موجب این پروتوکول، شناسایی و ارزیابی تأثیرات بالقوه زیانبار موجودات حیه تغییر شکل یافته بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی در محیط زیست دریافت کننده بالقوه مساعد با توجه به خطرات آن برای سلامت انسان می باشد.

استفاده از ارزیابی خطر:

۲- ارزیابی خطر به وسیله مقامات با صلاحیت ملی برای اتخاذ تصمیمات اطلاع داده شده در مورد موجودات حیه تغییر شکل یافته به کار گرفته می شود.

اصول کلی:

۳- ارزیابی خطر باید به روش علمی صحیح و شفاف انجام گیرد و می تواند توصیه های کارشناسان و رهنمودهای ارائه شده از سوی سازمان های بین المللی مربوط را مورد توجه قرار داد.

۴- عدم دانش علمی یا توافق علمی نباید لزوماً به عنوان شاخص خطر، فقدان خطر یا خطر قابل پذیرش تفسیر گردد.

۵- خطرات مرتبط با موجود حیه تغییر شکل یافته و یا محصولات ناشی از آن، یعنی مواد پروسس شده که ناشی از اصل موجود حیه تغییر شکل یافته هستند از جمله ترکیبات جدید قابل شناسایی مواد ژنتیکی قابل تکثیر که با استفاده تکنالوژی زیستی جدید به دست آمده، باید در زمینه خطرات مطرح شده به گیرندگان موجودات تغییر شکل نیافته یا والد در محیط زیست دریافت کننده بالقوه مساعد، مورد توجه قرار گیرند.

۶- ارزیابی خطر باید بر مبنای مورد به مورد انجام پذیرد. اطلاعات مورد نیاز می تواند در ماهیت و سطح جزئیات از موردی به موردی بسته موجود حیه تغییر شکل یافته، استعمال مورد نظر آن و محیط زیست دریافت کننده بالقوه مساعد، تفاوت نماید.

روش شناسایی:

۷- ارزیابی خطر می تواند از یک سو موجب طرح نیاز به اطلاعات بیشتر در خصوص موضوعات خاص گردد که ممکن است در طول ارزیابی مشخص و درخواست شود، حال آن که از سوی دیگر اطلاعات پیرامون سایر موضوعات ممکن است در برخی موارد و شرایط مرتبط نباشد.

۸- ارزیابی خطر برای نیل به هدف خود در صورت اقتضاء شامل مراحل زیر می باشد:

الف: شناسایی ویژگی های نوین فنوتایپ و جنوتایپ موجود حیه تغییر شکل یافته که ممکن است تأثیرات زیانباری بر تنوع زیستی، محیط زیست دریافت کننده بالقوه مساعد داشته باشد با توجه به خطرات تهدید کننده بر صحت انسانی.

ب: ارزیابی احتمالی این تأثیرات زیانبار محقق شده با توجه به نوع ارایه شدن به محیط زیست دریافت کننده بالقوه مساعد موجود حیه تغییر شکل یافته.

ج: ارزیابی نتایج در صورتی که تأثیرات زیانبار محقق شود.

د: برآورد کلی خطر به وجود آمده به وسیله موجود حیه تغییر یافته بر اساس ارزیابی احتمالی و نتایج اثرات زیانباری که محقق شده است.

ه: توصیه در مورد این که آیا خطرات قابل قبول یا قابل مدیریت است یا خیر در صورت ضرورت شناسایی طرق مختلف برای مدیریت این خطرات، و.

و: در صورتی که عدم یقین نسبت به سطح خطر وجود داشته باشد، از طریق درخواست اطلاعات بیشتر در خصوص موارد خاص مورد نظر یا اجرای طرق مختلف مناسب مدیریت خطر و یا نظارت بر موجود حیه تغییر شکل یافته در محیط زیست دریافت کننده می توان به موضوع پرداخت.

نکات قابل توجه:

۹- ارزیابی خطر، با توجه به جزئیات علمی و تکنیکی مربوط در خصوص مطالب زیر را مورد توجه قرار می دهد:

الف: موجودات گیرنده (موجودات والد) خصوصیات زیستی موجودات گیرنده یا موجودات والد شامل اطلاعات راجع به طبقه بندی، نام عمومی (محلی)، اصل، مراکز اصلی و مراکز تنوع ژنتیکی، در صورت مشخص بودن و توصیف محل های اصلی که موجودات می توانند مقاومت کنند و تکثیر شوند.

ب: موجودات دهنده: وضعیت طبقه بندی، نام عمومی، منبع و خصوصیات زیستی مرتبط با موجودات دهنده.

ج: حاصل: خصوصیات حامل، شامل هویت آن، در صورت وجود منبع یا منشأ و وسعت میزبان آن.

د: مورد یا موارد اضافه شده و یا خصوصیات تغییر شکل یافته: خصوصیات ژنتیکی نوکلئیک اسید و فعالیتی که مشخص می کند خصوصیات موجود تغییر شکل یافته.

ه: موجود حیه تغییر شکل یافته: هویت موجود حیه تغییر شکل یافته و اختلافات بین خصوصیات زیستی موجود حیه تغییر شکل یافته و موجود گیرنده یا موجودات والد مذکور.

و: کشف و شناسایی موجود حیه تغییر شکل یافته:

روش های کشف و شناسایی پیشنهاد شده و ویژگی ها، حساسیت و قابلیت اطمینان آنها.

ز: اطلاعات مرتبط با استعمال مورد نظر:

اطلاعات مربوط به استعمال موجود حیه تغییر شکل یافته در مقایسه با موجود گیرنده یا موجودات والد.

ح: محیط زیست دریافت کننده:

اطلاعات در مورد محل، خصوصیات جغرافیایی، آب و هوایی و بوم‌شناسی، شامل اطلاعات مربوط در مورد تنوع زیستی و مراکز اصلی در محیط زیست دریافت‌کننده بالقوه مساعد.

پروتوکول کارتاژینا

نام مکمل	پروتوکول کارتاژینا در مورد تحفظ مصنوعیت حیات حیوانات و نباتات.
نام انگلیسی	Cartagena parole on biosafety to the convenient on diver sir Nairobi ۲۰۰۰
تاریخ انعقاد	۲۱-۲۲ فبروری ۱۹۹۹ کارتاژینا کولمبیا و ۲۴-۲۸ جنوری ۲۰۰۰ مونتریاال کانادا
تاریخ انفاذ	۱۶ دسامبر ۲۰۰۳.
امضا و الحاق افغانستان	افغانستان تا کنون عضویت این پروتوکول را حاصل نکرده است اما کنوانسیون تنوع بیولوژیکی را که این پروتوکول جز آن می باشد به تاریخ ۱۲ جون ۱۹۹۲ امضا و عضویت آن کنوانسیون را به تاریخ ۱۹ سپتامبر ۲۰۰۱ حاصل نموده است.
هدف پروتوکول	این پروتوکول تنوع بیولوژیکی را از خطرات احتمالی ایکه توسط بیوتکنالوژی معاصر صورت می گیرد محافظت می نماید.
مشکلات محیط زیستی ایکه این پروتوکول به آن رسیدگی می کند	تکنالوژی پیشرفته معاصر، ارگانیزم های زنده به هدف استعمال منفعت های تغییر شکل داده می شوند پروتوکول تحفظ مصنوعیت حیات زنده جان ها biosafety واضح می سازد، که محصولات تکنالوژی جدید باید به روی اساسات و تدابیر محتاطانه علمی استوار باشد و برای ملل در حال رشد فرصت آنرا میسر سازد تا بتوانند در برابر منفعت های اقتصادی کشور های پیشرفته مجهز یا چنین تکنالوژی، توازن صحت و سلامت افراد جامعه خود را مدنظر داشته باشند. به این صورت، کشور های در حال رشد می توانند از وارد شدن چنین محصولات، محصولات زیان بار در صورتی که شواهد کافی علمی موجود نباشد به کشور خود امتناع ورزند مانند واردات دانه پنبه دانه و جواری به کشور های شان. تخنیک ارگانیزم تحریر یافته زنده (LMOs) living modified organism از آنچه که به نام Modified organism (LMOs) Geneucally یاد می شود و به صورت طبیعی حاوی امکانات تکثر و تولید می باشد، کاملاً فرق دارد. به این معنی، که با تطبیق تخنیک پیشرفته حجراتی مسئولیت نمو و تکثر را به عهده دارند، به نحوی از انحا می میرند و قدرت نمو و تکثر را از دست می دهند این پروتوکول یکی از شاخه های کنوانسیون تارب بین المللی انواع حیوانات و نباتات در معرض خطر یا CITES که از سال ۱۹۷۵ به این سو محراق توجه جهانیان و خصوصاً دولت ها قرار دارد، جلوگیری از تجارت بین المللی انواع در حال انقراض، حیوانات و نباتات وحشی را تضمین می نماید. طور مثال در کشور عزیز ما سنگ پشت، خارپشتک، خرس سیاه، آهوی مار خور سیاه گوش، روباه دشتی، پشک کوهی، غزال، پشک قره قل، خرس نسواری، آهوی مارکوپولو، سگ لاهو، دله خفک، سگ تازی و بازهای شکاری در ردیف

<p>حیوانات در حال انقراض شناخته شده اند.</p>	
<p>الحاق افغانستان به پروتوکول کارتاجینا هیچ گونه ضرری نداشته، بلکه دارای مزایای اقتصادی – اجتماعی ذیل نیز می باشد:</p> <p>۱- با امضای این پروتوکول، از حقوق بین الملل برای حفظ تنوع محیط زیستی مستفید شده و از تجارت غیر قانونی آنها جلوگیری به عمل می آید.</p> <p>۲- ما می توانیم از منابع جنینیکی (Genetic sources) به حیث وسیله تجارتی استفاده کنیم و برای رشد تجارت آنرا به خارج نیز صادر نمائیم.</p> <p>۳- با وجودیکه باید در مقابل اصول و مواد پروتوکول کارتاجینا محتاطانه و مسئولانه برخورد نموده، به اساس این پروتوکول می توانیم تنوع حیات افغانستان را منحصث یک سرمایه ملی حفظ کنیم و در صنعت توریزم و برای رشد عواید نیز استفاده های لازم نمائیم.</p>	<p>نظر وزارت مالیه</p>